

ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΕΣ ΚΑΙ ΜΝΗΜΕΙΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΚΡΗΤΗΣ

A. ΝΟΜΟΣ ΧΑΝΙΩΝ

1. Μουσείον Χανίων

Κατά τὸ 1965 συνεπληρώθη ἡ τακτοποίησις τῶν διαφόρων ἀρχιτεκτονικῶν μελῶν καὶ ἐπιγραφῶν εἰς τὸ βόρειον προαύλιον τοῦ Μουσείου καὶ ἐδημιουργήθη μικρὸς κήπος, οὗτω δὲ ὁ χώρος εἶναι πλέον προσιτὸς εἰς τὸν ἐπισκέπτην.

Περὶ τὸ τέλος τοῦ ἔτους ἤρχισαν αἱ ἐργασίαι συγκολλήσεως τῶν κεραμικῶν εὐρημάτων ἐκ τῶν ἀνασκαφῶν Καστελλίου Χανίων κατὰ τὰ ἔτη 1964 καὶ 1965 καὶ ἐκ τῶν περισυλλογῶν εἰς τὸ σπήλαιον τῆς Πλατυβόλας ἀρκετὰ ἐξ αὐτῶν ἐξετέθησαν ἤδη εἰς τὸ Μουσεῖον.

Ἀπηλλοτριώθησαν τὰ περὶ τὸν Ἅγιον Φραγκίσκον προσκτίσματα (κωδωνοστάσιον, τμήματα μονῆς). Τὸ κωδωνοστάσιον μετὰ ἀπὸ πρόχειρον ἐπισκευὴν χρησιμεύει ὡς ἀποθήκη τῶν νέων ἀρχαιολογικῶν εὐρημάτων καὶ συγχρόνως ὡς ἐπισημονικὸν ἐργαστήριον ἐντὸς τοῦ Μουσείου.

2. Ἀρχαιολογικαὶ ἔρευναι

a. Ἀνασκαφὴ Καστελλίου Χανίων

Ἡ ἔρευνα συνεχίσθη καὶ κατὰ τὸ 1965 εἰς τὴν πλατεῖαν Ἀγίας Αἰκατερίνης διὰ κονδυλίων τῆς Ὑπηρεσίας Ἀρχαιοτήτων καὶ τοῦ Δήμου Χανίων. Ἀντικειμενικοὶ σκοποὶ τῆς δευτέρας ταύτης ἀνασκαφικῆς περιόδου ἦσαν ὁ ἐντοπισμὸς ἀρχιτεκτονικῶν ἰχνῶν καὶ αἱ στρωματογραφικαὶ παρατηρήσεις. Ἡ κατὰ τὴν ἀνασκαφὴν ὁμοῦ τοῦ 1964 διαπίστωσις ὅτι εἰς τὸν χώρον αὐτὸν εἶχεν οἰκοδομηθῆ ἑνετικὴ μονὴ μὲ βαθεῖαν ὑποθεμελίωσιν, ἐδημιούργησεν ἰδιαιτέρας δυσκολίας (βλ. ΑΔ 20 (1965): Χρονικά, σ. 568). Μετὰ τὴν μελέτην τῶν προσιτῶν ἑνετικῶν χαρτῶν τῆς πόλεως ἐνετοπίσθη ἓν τμήμα τῆς πλατείας, εἰς τὸ ὁποῖον θὰ ἔπρεπε νὰ εὕρισκοντο οἱ ἀνοικτοὶ χώροι τῆς μονῆς. Τὰ ἀποτελέσματα ἐδικαίωσαν τὰς προσδοκίας.

Συνολικῶς ἠνοιχθήσαν δύο τάφροι (Σχέδ. 1) καὶ ἐσημειώθησαν στρώματα σχετικῶς ἀδιάτακτα κάτω τῶν 2 μ. καὶ μέχρι τοῦ βράχου (2.80-3.10 μ.), τὰ ὁποῖα ἔδωσαν πολυάριθμα εἰγματα παλαιοανακτορικῆς καὶ πρωίμου νεοανακτορικῆς κεραμικῆς. Ἡ κεραμικὴ, ἡ ὁποία ἀπεκαλύφθη μέχρι βάθους 2 μ. καλύπτει ἀπάσας τὰς χρονικὰς περιόδους ἀπὸ τῆς ὑστερας νεολιθικῆς μέχρι καὶ τῆς γεωμετρικῆς.

Εἰς τὴν τάφρον I καὶ εἰς βάθος 0,25 μ. μόνον ἀπὸ τῆς ἐπιφανείας, ἀπεκαλύφθη τμήμα τοίχου ἐκ μεγάλων παρολίθων εἰς τρεῖς δόμους, συνολικοῦ βάθους 1.45 καὶ μήκους 2.70 μ. (Πί ν. 460 α). Εἰς βάθος 0,55 μ. ἐφάνη τὸ ἄνω μέρος πίθου, ὁ ὁποῖος ἀνευρέθη σχεδὸν ἀκέραιος. Περὶ τὴν βάσιν τοῦ πίθου ἀνευρέθησαν εἰς τεμάχια ἐξ ψευδόστομοι ἀμφορεῖς καὶ εἰς κρατῆρ. Ὁ πίθος, φέρων σχοινοειδῆ διακόσμησιν, τέσσαρας λαβὰς ὑπὸ τὸ στόμιον καὶ δύο εἰς τὸ ὕψος τῆς κοιλίας, ἔχει ὕψος 1.10 μ. καὶ ἀνευρέθη in situ. Τὸ τμήμα τοῦτο τοῦ τοίχου ἀνήκει εἰς ἀποθηκευτικὰς ἐγκαταστάσεις. Οἱ ψευδόστομοι ἀμφορεῖς εἶναι τοῦ τύπου, ὁ ὁποῖος συναντᾶται εἰς τὰς ἑλλαδικὰς ἐγκαταστάσεις, πολλακίς ἐνεπίγραφος (Πί ν. 461 α).

Ἡ κεραμικὴ μέχρι βάθους 2 μ. ἔδωσε πλὴν τῶν μετανακτορικῶν δειγμάτων καὶ ὀλίγα ὕστερα νεολιθικά, προανακτορικά, παλαιοανακτορικά καὶ νεοανακτορικά δστρακα (Πί ν. 461 β-δ). Ἡ ἀταξία αὐτῆ τῶν κεραμικῶν εὐρημάτων εἰς σημεῖον μάλιστα κείμενον πλησίον τοῦ τμήματος τῶν οἰκοδομικῶν λειψάνων καὶ τῶν ἀγγείων, τὰ ὁποῖα ἀνευρέθησαν in situ, δύναται εὐκόλως νὰ ἐρμηνευθῆ ἐκ τῆς ὑπάρξεως νεωτερικῶν τοίχων εἰς ἀπόστασιν 1 μ. πρὸς Ν. καὶ ὑποθεμελίωσεων εἰς ἀρκετὸν βάθος. Κάτω ὁμοῦ τῶν 2 μ. καὶ μέχρι τοῦ βράχου ἡ κεραμικὴ ἦτο βασικῶς ὕστερα παλαιοανακτορικὴ καὶ πρώιμος νεοανακτορικὴ μὲ κύριον κεραμικὸν σχῆμα τὸ κύπελλον ἀνευ ἐπιχρίσματος καὶ διακοσμήσεως. Εἰς τὰ τελευταῖα ἄνωθεν τοῦ βράχου ἑκατοστὰ τὰ τεμάχια τῶν κυπέλλων τούτων σχηματίζουν σχεδὸν ἰδικόν των «στρῶμα», ἐνῶ εἰς τὸ βράχον ἀνευρέθη κυκλικὸν λάξευμα πλήρες ἀργίλου· τρία παρόμοια λαξεύματα ἀνευρέθησαν εἰς μικρὰν ἀπόστασιν πρὸς Δ. Ἐπειδὴ ὄρισμένα τῶν τεμαχίων τῶν κυπέλλων τούτων εἶναι κακῆς ποιότητος καὶ πιθανῶς ἤχρηστεύθησαν ἀμέσως μετὰ τὴν ὄπτησιν, ἐπειδὴ εἶναι ἀνευ χρώματος καὶ κοσμημάτων, ἀνευρέθησαν εἰς μεγάλην ποσότητα ὁμοῦ μετὰ τεμαχίων πηλοῦ καί, τέλος, ἐπειδὴ ὑπάρχουν τὰ πλήρη ἀργίλου λαξεύματα, πιστεύεται ὅτι πρέπει νὰ εὕρισκόμεθα πλησίον ἐνὸς κεραμικοῦ ἐργαστηρίου, εἰς ἀκμὴν κατὰ τὴν κυρίως παλαιοανακτορικὴν περίοδον.

Ἡ τάφος II ἠνοιχθῆ ἀνατολικῶς τῆς I καὶ εἰς μικρὰν ἀπὸ αὐτῆς ἀπόστασιν. Εἰς βάθος 0,40 μ. ἤρχισε νὰ ἀποκαλύπτεται τμήμα τοίχου ἐκτισμένου διὰ μικρῶν λίθων, μήκους 0,90 μ., ὁ ὁποῖος εἰς τὸ ἀνατολικὸν αὐτοῦ ἄκρον κάμπτεται καὶ σχηματίζει ἀνοῖγμα διὰ θύραν πλάτους 0,90 μ. Ὁ τοῖχος οὗτος παρακολουθεῖται μέχρι βάθους 2.20